

Мельниченко О.В.,

доцентка кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка історичних наук, доцентка

ORCID iD 0000-0002-5297-9551

o.melnychenko@kubg.edu.ua

УДК 37.013.83

DOI: 10.28925/2311-2409.2020.33.3

АНДРАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена розвитку освіти дорослих, її андрагогічним принципам та впливу на якість неперервної педагогічної освіти. Розглядаються механізми підвищення якості неперервної педагогічної освіти через оновлення змісту, розробку та впровадження інноваційних технологій навчання відповідно до нових європейських освітніх орієнтирів та концепцій, з урахуванням національних освітніх традицій. У статті досліджується специфіка андрагогічних процесів, світовий досвід в освіті дорослих, розглядаються основні поняття андрагогіки. Автор аналізує значення розвитку андрагогіки як науки, що дозволяє формулювати і реалізовувати основні цілі освіти дорослих в контексті життєвого шляху людини. Зазначається, що освіта дорослих сьогодні базується на неперервній освіті, самоосвіті та саморозвитку. В статті підкреслюється важливість підготовки майбутніх вчителів для навчання дорослих, значення логічно побудованої програми і принципів, які ставлять за мету практикоорієнтоване навчання та є невід'ємною частиною якості навчання.

Ключові слова: андрагогіка, андрагогічні принципи, освіта дорослих, неперервна освіта, якість освіти, самоосвіта, саморозвиток.

© Мельниченко О.В., 2020.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

Вступ. У сучасному інформаційному суспільстві діють певні чинники, що обумовлюють необхідність постійного оновлення людиною отриманої освіти та усіх знань взагалі. По-перше, це — розвиток нових технологій, які є, з одного боку, каталізатором, що забезпечує стрімке зростання міжособових і міжгрупових комунікацій, а з іншого — створюють можливість зміни напрямів потоку цих комунікацій, здатних тим самим реально трансформувати соціальну структуру суспільства. По-друге, це — стан демографічної ситуації в світі, яка примушує людину змінювати професію, або проходити додаткове навчання. Й по-третє, це — посилення світових міграційних процесів, що сприяють активному обміну думками, теоріями, знаннями та досвідом. Ці чинники й викликали до життя побудову системи безперервної, професійної освіти, що охоплює все активне життя людини. При цьому різноманіття і безперервність розглядається не тільки як перспективна тенденція, але і як умова досягнення нової якості освіти. Зміни в системі освіти вимагають навиків безперервного навчання, пізнавальної діяльності, колективних форм навчання і передачі знань.

Мета статті. Проаналізувати андрагогічні принципи освіти дорослих та їх вплив на підвищення якості неперервної педагогічної освіти через оновлення змісту, розробку та впровадження інноваційних технологій навчання відповідно до нових європейських освітніх орієнтирів та концепцій, з урахуванням національних освітніх традицій. Із поставленої мети витікають наступні завдання: а) дослідити світовий досвід в освіті дорослих; б) проаналізувати особливості андрагогічних підходів в освіті; в) розібрати основні поняття андрагогіки.

Світовий досвід навчання дорослих. Поняття «андрагогіка» було введене вперше німецьким істориком педагогіки Олександром Каппом в 1833 для позначення науки, яка займається проблемами освіти дорослих. Тоді воно не набуло помітного поширення і навіть викликало сумніви в правомірності існування. Наприклад, відомий німецький педагог І. Герbart (1776—1841) вбачав у ньому небезпеку «узаконення вічного неповноліття». Пізніше цю ідею було розвинуто у теорію освіти для дорослих американським педагогом Мальколмом Ноулзом (1913—1997).

Тільки в середині ХХ століття андрагогіка пережила «друге народження» і стала набувати рис самостійної науки. Формуванню подібного статусу сприяло кілька причин: загальне і всебічне ускладнення громадського життя, розширення діапазону видів діяльності сучасної людини, швидке старіння колись набутої компетентності, скорочення термінів її функціональної придатності. Всі ці чинники вперше гостро порушили питання про необхідність учитися впродовж усього життя. Виявилось, що ні середня, ні вища школа не здатні навчити раз і назавжди. З цього моменту освіта дорослих стала розглядатися як система, що покликана компенсувати недоліки середньої і вищої школи.

Не можна не відмітити той факт, що стимулом для розвитку андрагогічної думки, стало також підвищення частки людей «третього віку» (тобто літніх і старих) у структурі населення багатьох країн. Збільшення ролі дозвілля в системі їхньої життєдіяльності, загострення в цьому віці різних особистісних проблем зробили об'єктивно необхідною розробку організаційно-методичних підходів до визначення змісту і методики освітніх і просвітительських програм, рекомендацій для підготовки і діяльності соціальних працівників і добровольців з організації дозвілля осіб зазначеного віку. Виникла необхідність у створенні спеціальної галузі людознавства, присвяченій проблемам освіти дорослих. До того ж, поступово ускладнювалась і сама система освіти. Нові організаційні форми професійної і загальнокультурної освіти, зокрема дистанційна освіта, потребували осмислення і розробки науково-методичного інструментарію.

У становленні андрагогіки із власним предметом дослідження, власним «баченням» і розумінням діяльності дорослих у галузі освіти можна виділити три етапи.

Перший етап — *пошуковий* — охоплює період з кінця 40-х до середини 60-х років ХХ ст. Він характеризується формуванням андрагогіки на основі аналізу нових явищ, пов'язаних з освітою дорослих. Швидке зростання кількості дорослих, які навчаються, було характерним для більшості розвинених країн у 40-50-ті роки ХХ ст., що стимулювало опис і аналіз «нової дійсності» і розробку перших наукових гіпотез у галузі «педагогіки дорослих».

Другий етап — *рефлексивний* — (з кінця 60-х до кінця 70-х років ХХ ст.) характеризується поглибленням аналізу проблеми освіти дорослих. На цьому етапі андрагогіка починає визнаватися як самостійна наукова дисципліна.

Третій етап — *структурний* — (з початку 80-х до кінця 90-х років ХХ ст.) характеризується зростанням ролі практикоорієнтованих досліджень, спрямованих на перебудову форм, методів, процесу освіти; подальшою концептуалізацією явищ освіти дорослих; розробкою прогнозів, детермі-

нованих змінами в соціально-економічних і соціально-культурних умовах; продовженням досліджень теоретичного і методологічного плану, спрямованих на подальше осмислення предмета андрагогіки, ролі освіти в житті і діяльності дорослої людини.

Термін «андрагогіка» (від грец. — доросла людина та вести) охоплює теоретичні і практичні проблеми освіти, навчання і виховання дорослих. За своєю сутністю андрагогіка — це теорія навчання дорослих, яка вивчає специфічні закономірності засвоєння знань і вмінь дорослим суб'єктом у процесі навчальної діяльності, а також особливості керівництва останнього з боку професійного педагога.

Як вже було зазначено раніше, швидке зростання кількості дорослих, що навчалися переважно в професійній сфері, було характерним для більшості розвинених країн у 40—50-ті роки ХХ ст. Саме це явище стимулювало опис і аналіз «нової дійсності» і розробку перших наукових гіпотез у галузі «педагогіки дорослих». У цьому процесі взяли активну участь учені багатьох країн світу: Д. Кідд (Канада), «Як навчаються дорослі» (1959); М. Ноулс (США), «Сучасна практика науки дорослих. Андрагогіка проти педагогіки» (1970); Ф. Пеггелер (Німеччина), «Методи освіти дорослих»; П. Джарвіс (Великобританія), «Навчання дорослих та неперервне навчання» (2004); Е. Ліндемман (Великобританія), «Значення освіти дорослих» (1926) та інші.

Андрагогічна теорія навчання дорослих виходить з того, що мета сучасного підходу до освіти полягає у сприянні розвитку та збагаченні цілісної особистості, прояву її самобутності, актуалізації та здібностей. Вона об'єднує знання про специфіку навчання дорослої людини з урахуванням її віку, освітніх та життєвих потреб, реальних можливостей, індивідуальних особливостей і досвіду, психіки і фізіології. Андрагогічна наука вивчає зміст, форми, методи та засоби організації навчання дорослих людей з метою його полегшення, вдоволення освітніх потреб, підвищення операціональності отриманої освіти під час вирішення життєвих проблем, досягнення індивідуальних цілей, самореалізації особистості.

На освіту дорослих покладається виконання низки функцій, зокрема:

- *соціальна* — використання соціального досвіду й залучення до розв'язання сучасних проблем суспільства;
- *адаптивна* — регулювання відносин у швидкозмінному зовнішньому середовищі;
- *інформаційна* — доступ до необхідної інформації, її пошук, відбір, систематизація, відтворення, використання;
- *компенсаційна* — компенсування недоліків попередніх рівнів освіти й забезпечення

балансу власної компетентності і сучасних вимог до професії;

— *розвивальна* — оволодіння новими методами, способами дій.

Водночас саме реалізація соціокультурної функції освіти дорослих уможливує їх саморозвиток, самоорганізацію, оновлення, зміни та прогностичний вплив на соціальні процеси (Сучасні технології в освіті дорослих, Київ, 2013).

Особливого значення для теоретичного осмислення практики освіти дорослих мали роботи американського педагога М. Ноулса, який розробив андрагогічні принципи та модель навчання дорослих протягом всього життя. Ураховуючи особливості дорослого як учня, М. Ноулз, обґрунтував такі шість андрагогічних принципів: 1) дорослим необхідно знати, у чому полягає цінність навчання і яку користь вони від нього отримують; 2) доросла людина має самосвідомість незалежної особистості, здатної до самоспрямованого навчання; 3) дорослий має певний життєвий досвід, який повинен стати багатим джерелом та основою навчання; 4) готовність дорослої людини до навчання безпосередньо пов'язана із соціальними завданнями, які постають перед нею у процесі її розвитку; 5) дорослі мають практично орієнтований підхід до навчання і зацікавлені у негайному застосуванні отриманих знань; 6) мотивація дорослих до навчання зумовлена переважно внутрішніми чинниками (Knowles, M., *Andragogy in Action*, 1984).

В основі андрагогічних принципів навчання лежить усвідомлення М. Ноулзом людини та її потреби у саморозвитку як найвищої цінності, тому перевага надається самоспрямованому навчанню - це такий процес навчання, у якому індивідууми беруть на себе відповідальність за діагностування власних навчальних потреб, формулювання навчальних цілей, визначення навчальних ресурсів, вибір та застосування відповідних стратегій, а також за оцінювання результатів навчання. Таке навчання здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який людина укладає сама із собою або з викладачем, що підвищує якість навчання, оскільки спонукає студентів брати на себе відповідальність за планування та здійснення процесу навчання. Однією з головних ідей М. Ноулса була концепція навчання протягом життя, яка на його думку, мала б стати центральною організуючою концепцією для всієї освіти, а застосування андрагогічної моделі здійснювалося б універсально, для навчання у будь-якому віці, не обмежуючись лише освітою дорослих.

На базі основних положень андрагогіки, висунутих Ноулзом, пропонувалося будувати діяльність з навчання дорослих, головними характеристиками якого є активна, провідна роль того, хто навчається, в побудові і втіленні програми навчання, з одного боку, та співпраця дорос-

лого учня зі своїм викладачем з іншого. На думку Ноулса, в цьому процесі дуже важливо досягти того, щоб атмосфера навчання була дружньою, неформальною, заснованою на взаємоповазі, співпраці, при підтримці і відповідальності всіх учасників навчальної діяльності.

На сьогоднішній день андрагогічні принципи М. Ноулса отримали творчого розвитку у працях сучасних вчених-андрагогів, й вітчизняних у тому числі: О. Аніщенко, С. Архіпової, Л. Даниленко, О. Дубасенюк, Л. Лук'яною, Н. Ничкало, О. Огієнко, В. Олійник та інших.

Андрагогічний підхід у навчанні — це сукупність уявлень, які передбачають врахування особливостей цілеспрямованого процесу стимулювання, виховання, навчання й удосконалення дорослої людини під час професійної підготовки і перепідготовки, який інтегрує досвід індивідуального, творчого, особистісно зорієнтованого підходів.

Сучасна андрагогіка підпорядковується наступним основним принципам:

1. *Пріоритет самостійного навчання.* Самостійна діяльність тих, хто навчається, є основним видом навчальної роботи дорослих учнів. Під самостійною діяльністю розуміємо самостійну організацію процесу свого навчання тими, хто навчається.

2. *Принцип спільної діяльності,* що забезпечує єдність діяльності тих, хто навчається, з тими, хто навчає, а також з іншими, які навчаються, щодо планування, реалізації, оцінювання і корекції процесу навчання.

3. *Принцип опори на досвід* того, хто навчається, згідно з яким досвід того, хто навчається, використовується як одне з джерел навчання самого слухача та його колег.

4. *Індивідуалізація навчання.* Відповідно до цього принципу кожен, хто навчається, спільно з тим, хто навчає, а в деяких випадках і з іншими курсантами, створює індивідуальну програму навчання, що орієнтована на конкретні освітні потреби й цілі навчання та враховує досвід, рівень підготовки, психофізіологічні й когнітивні особливості того, хто навчається.

5. *Системність навчання.* Цей принцип передбачає дотримання відповідності цілей, змісту, форм, методів, засобів навчання та оцінювання його результатів.

6. *Контекстність навчання* спрямована на визначення конкретних, життєво важливих для того, хто навчається, цілей, орієнтованих на виконання ним соціальних ролей або вдосконалення особистості з урахуванням умов професійної, соціальної, побутової діяльності.

7. *Принцип актуалізації результатів навчання.* Передбачає невідкладне застосування на практиці набутих дорослим учнем знань, умінь, навичок, якостей.

8. *Принцип елективності навчання.* Означає надання тому, хто навчається, певної свободи вибору цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, місця навчання, оцінювання результатів навчання.

9. *Принцип розвитку освітніх потреб.* Згідно з цим принципом, по-перше, результати навчання оцінюються виявленням реального ступеня засвоєння навчального матеріалу й визначенням того обсягу знань, без засвоєння якого неможливе досягнення поставленої мети навчання; по-друге, процес навчання спрямовується на формування в тих, хто навчається, нових освітніх потреб, які конкретизуються після досягнення певної цілі навчання.

10. *Принцип усвідомленості навчання.* Він означає усвідомлення, осмислення суб'єктом навчання всіх параметрів процесу навчання

і своїх дій з організації його процесу (Освіта дорослих, Київ, 2012)

Цікавим, на нашу думку, є аналіз, зроблений Ноулсом щодо порівняння методів, які застосовує педагогіка та андрагогіка (таблиця 1). У світовій науковій літературі можна зустріти різні думки з приводу відмінностей педагогіки та андрагогіки. Наприклад, відомий англійський педагог П. Джарвіс вважав, що потрібно бути дуже обережними щодо твердження, що в андрагогіці є щось відмінне. У своєму коментарі він зазначає (Jarvis P, *Adult Education and Life long Learning*, 2004), що те, що лежить за цими формулюваннями, є конкуруючими концептуалізаціями самої системи освіти. Принципово важливим є те, що вони безпосередньо не пов'язані з віком або соціальним статусом учнів.

Таблиця 1

Порівняння методів андрагогіки та педагогіки за Ноулсом

	<i>Педагогіка</i>	<i>Андрагогіка</i>
Учень	<i>Залежний.</i> Вчитель керує тим, що (який предмет), коли і як вивчається, а також перевіряє результати навчання	<i>Просувається до незалежності.</i> Самоспрямованість навчання. Вчитель заохочує і плакає цей рух
Досвід учня	<i>Мало вартує.</i> Переважають дидактичні методи навчання	<i>Багатий ресурс для навчання.</i> Методи навчання включають обговорення, дискусії, вирішення проблем тощо
Готовність до навчання	<i>Стандартизований навчальний план.</i> Люди вивчають те, що потрібно суспільству.	<i>Навчальні програми сконцентровані на практичному, життєвому застосуванні знань.</i> Люди вивчають те, що потрібно їм самим знати для своєї діяльності
Орієнтація у навчанні	Навчальна програма, спрямована на вивчення певних предметів (дисциплін)	Навчальна програма базується на досвіді учня, оскільки дорослі люди орієнтовані на ефективність навчання

Knowles, M. (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species* (3rd Ed.). Houston, TX: Gulf Publishing.

Але інші науковці у дебатах про освіту в Північній Америці, наприклад ліберальні педагоги, визначили іншу характерну рису освіти — це розвиток, який орієнтований на людину; що відбивається в початкових програмах, посібниках тощо, на відміну від тих, хто вважав педагогіку простою передачею знань та засвоєнням продукту. У цьому аспекті версія педагогіки Ноулса більше схожа на просту передачу знань, в той час як андрагогіка представлена ним як постійний процес, що і відображає наведена таблиця.

Щодо думки вітчизняних вчених з цього приводу, то якщо коротко описати переваги андрагогіки перед педагогікою, можна навести наступне:

а) *доросла людина є автономною*, вона самостійно приймає рішення, у той час як учень залежить від дорослих. Тому навіть взаємодія «вчитель-дитина» — це «наставник-учень», а в навчанні дорослих відбувається взаємний обмін досвідом, і стосунки будуються за принципом взаємодопомоги.

б) *доросла людина, обираючи навчальний курс, знає чому саме навчається, має реальний*

життєвий досвід, розуміє сфери застосування набутих умінь та навичок, у той час як у шкільному курсі дорослі вирішують за дитину, які очікувані результати будуть після завершення навчання, вчитель скеровує і спрямовує. Доросла людина ж розглядає досвід кожного в конкретний момент часу як навчальний ресурс, а не лише вчителя як носія знань.

в) *учні навчаються на перспективу, очікуючи в майбутньому застосувати набуті знання в реальному житті*, у той час як *дорослі хочуть розуміти, як конкретно навчання тут і зараз допоможе їм вирішити конкретні проблеми* у їхній щоденній роботі (Дубасенюк О.А., *Андрагогічні принципи навчання дорослих*, 2013).

На нашу думку, врахування таких особливостей є вкрай важливим при навчанні майбутніх вчителів, тому логічно побудована програма і принципи, які ставлять за мету практикоорієнтоване навчання є невід'ємною частиною якості навчання.

Як наука, що пізнає й узагальнює практику освіти дорослих, андрагогіка дає знання, що дозволяють формулювати і реалізовувати основні цілі освіти дорослих. Вона створює теоретичні і методичні основи діяльності, яка допо-

магає дорослим набути загальних і професійних знань, освоїти досягнення культури і сформувати (чи переглянути) життєві принципи. Андрагогіка розглядає освіту в контексті життєвого шляху людини. Її предмет — соціальна освіта, тобто багатоаспектна неперервна освіта дорослих, яка здійснюється в інститутах формальної, неформальної і інформальної освіти відповідно до соціокультурних умов. Вона розкриває принципи, засоби і методи, за допомогою яких підвищується функція соціалізації (і соціальної реабілітації) освітнього процесу.

Слід зауважити, що андрагогіка як наука має свої поняття. Понятійно-термінологічний апарат андрагогіки включає понад 850 термінів. Звичайно, ці терміни не існують окремо та автономно від інших наук. Серед основних понять андрагогіки можна виокремити наступне: «освіта дорослих», «неперервна освіта», «самоосвіта», «самовдосконалення», «саморозвиток» та ін. Розглянемо деякі з них:

- *освіта дорослих* — складова системи освіти, її відносно відокремлений підрозділ, основним завданням якого є сприяння всебічному розвитку людини в період її самостійного життя;
- *неперервна освіта* — це цілеспрямована й узгоджена система освіти і виховання в умовах науково-технічного і соціального прогресу, адекватна його сучасному змісту, важливими характерними особливостями якої є довічність процесу самостійного навчання, виховання і орієнтації на оволодіння знаннями; постійне оновлення змісту освіти; поєднання навчання з практичною діяльністю; постійна самоосвіта;
- *самоосвіта* (в широкому розумінні) — це усвідомлена, запланована і саморегульована самостійна пізнавальна діяльність особистості, спрямована на гармонійний розвиток та задоволення пізнавального

інтересу чи спонукана прагненням чогось навчитися, підвищити адаптивність професійної діяльності чи засвоїти якийсь новий вид діяльності:

- *саморозвиток* особистості — процес збагачення здібностей і особистих якостей людини в ході різних видів доцільної діяльності. В основі саморозвитку лежить засвоєння соціального досвіду і досягнень культури, втілених у реаліях, залучених до того чи іншого виду діяльності. Хід саморозвитку і його результати визначаються двома факторами: а) здатністю індивіда до діяльності «зі знанням справи», тобто якістю і рівнем освіти; б) характером і мірою втілення соціально-культурного досвіду в реаліях, з якими має справу суб'єкт діяльності (Освіта дорослих: короткий термінологічний словник, 2014).

Таким чином, об'єктом андрагогіки є усі явища дійсності, які обумовлюють розвиток дорослої людини в процесі цілеспрямованої діяльності суспільства. Тобто об'єктом андрагогіки доцільно вважати багатоаспектну неперервну освіту дорослих, яка здійснюється в інститутах формальної, неформальної та інформальної освіти відповідно до соціокультурних умов.

Висновок. Виходячи з усього вищенаведеного, можна зробити висновок, що підготовка фахівців для навчання дорослих сьогодні є дуже актуальною проблемою. Це пов'язано, в першу чергу, з необхідністю вивчення освітніх потреб різних категорій і груп населення України, моделювання форм та функцій навчання дорослих а також із законодавчим, змістовним та технологічним його забезпеченням. Крім того розвиток освіти дорослих сприятиме активній участі громадян у демократичних процесах на загальнодержавному та регіональному рівнях, а також зробить можливими прозорість та розвиток дієвого громадянського суспільства.

ДЖЕРЕЛА

1. Сучасні технології освіти дорослих: посібник / [О.В. Аніщенко, Л.Б. Лук'янова, С.В. Зінченко та інші]. Київ, 2013. 251 с.
2. Knowles M. *Andragogy in Action. Applying Modern Principles of Adult Learning.* — San Francisco: Jossey - Bass, 1985. 144 p.
3. Освіта дорослих: теоретичні та методологічні засади: монографія / [авторський колектив Л.Б. Лук'янова, Л.Є. Сігаєва, О.В. Аніщенко та інші]. Київ, 2012. 272 с.
4. Jarvis P. *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice* / Peter Jarvis; 3rd ed. London: Routledge Falmer, 2004. 320 p.
5. Knowles M. *The Adult Learner: A Neglected Species (3rd Ed.)*. Houston, TX: Gulf Publishing, 1984, 232 p.
6. Дубасенюк О.А. Андрагогічні принципи навчання дорослих крізь призму соціально-особистісного досвіду та компетентності. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2013. Вип.7. С. 89-100.
7. Лук'янова Л.Б., Аніщенко О.В. *Освіта дорослих: короткий термінологічний словник*. К: Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2014. 108 с.

REFERENCES

1. Suchasni tekhnolohii osvity doroslykh: [Modern technologies of adult education] posibnyk / [O.V. Anishchenko, L.B. Lukianova, S.V. Zinchenko ta inshi]. Kyiv, 2013. 251 s. (in Ukrainian)
2. Knowles, M. (1985). *Andragogy in Action. Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass. 144 p. (in English)
3. Osvita doroslykh: teoretychni ta metodolohichni zasady: [Adult education: theoretical and methodological principles] monohrafiia / [avtorskyi kolektyv L.B. Lukianova, L.Ie. Sihaieva, O.V. Anishchenko ta inshi]. Kyiv, 2012. 272 s. (in Ukrainian)
4. Jarvis, P. (2004). *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice*. London: Routledge Falmer, 2004. 320 p. (in English)
5. Knowles, M. (1984). *The Adult Learner: A Neglected Species (3rd Ed.)*. Houston, TX: Gulf Publishing, 1984, 232 p. (in English)
6. Dubaseniuk, O.A. (2013). Andrahohichni pryntsyipy navchannia doroslykh kriz pryzmu sotsialno-osobystynoho dosvidu ta kompetentnosti. [Andragogical principles of adult learning through the prism of socio-personal experience and competence.] *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. Vyp.7. S. 89—100. (in Ukrainian)
7. Lukianova, L.B., Anishchenko, O.V. (2014). *Osvita doroslykh: korotkyi terminolohichnyi slovnyk*. [Adult education: a short glossary.] K: Nizhyn: PP Lysenko M.M., 2014. 108 s. (in Ukrainian)

Мельниченко О.В.

АНДРАГОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОБУЧЕНИЯ ВЗРОСЛЫХ И ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА НЕПРЕРЫВНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Статья посвящена развитию образования взрослых, его андрагогическим принципам и влиянию на качество непрерывного педагогического образования. В ней рассматриваются механизмы повышения качества непрерывного педагогического образования через обновление содержания, разработку и внедрение инновационных технологий обучения в соответствии с новыми европейскими образовательными ориентирами и концепциями, с учетом национальных образовательных традиций. В статье исследуется специфика андрагогических процессов, мировой опыт в образовании взрослых, рассматриваются основные понятия андрагогики. Автор анализирует значение развития андрагогики как науки, которая позволяет формулировать и реализовывать основные цели образования взрослых в контексте жизненного пути человека. Отмечается, что образование взрослых сегодня базируется на непрерывном образовании, самообразовании и саморазвитии. В статье подчеркивается важность подготовки будущих учителей для обучения взрослых, значение логично построенной программы и принципов, которые ставят целью практически ориентированное обучения и являются неотъемлемой частью качества обучения.

Ключевые слова: андрагогика, андрагогические принципы, образование взрослых, непрерывное образование, качество образования, самообразование, саморазвитие.

Melnychenko O.V.

*PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Theory and History of Pedagogy Department,
Pedagogical Institute, Borys Grinchenko Kyiv University*

ANDRAGOGICAL PRINCIPLES OF ADULT EDUCATION AND PROVIDING THE QUALITY OF CONTINUOUS PEDAGOGICAL EDUCATION

The article is devoted to the development of adult education, its andragogic principles and the impact on the quality of continuous pedagogical education. It examines mechanisms for improving the quality of lifelong teacher education through the updating of content, the development and implementation of innovative learning technologies in line with new European educational guidelines and concepts, taking into account national educational traditions. The article examines the specificity of andragogic processes, world experience in adult education, and discusses the basic concepts of andragogy. The author analyzes the importance of the development of andragogy as a science, which allows to formulate and realize the main goals of adult education in the context of the human life path. It is noted that adult education today is based on continuing education, self-education and self-development. The importance of preparing future teachers for adult learning is emphasized in the article, the importance of a logically designed program and principles that aim to provide practice-oriented learning and an integral part of the quality of learning.

Andragogic theory of adult learning is based on the fact that the purpose of the modern approach to education is to promote the development and enrichment of the whole personality, the manifestation of its identity,

actualization and abilities. It brings together knowledge about the specificities of adult learning, taking into account their age, educational and living needs, real opportunities, individual characteristics and experience, psyche and physiology. Andragogic science studies the content, forms, methods and means of organizing adult learning in order to facilitate it, meet the educational needs, increase the operational efficiency of the education received while solving life problems, achieve individual goals, self-realization of personality. A number of functions are entrusted with adult education, including: social - use of social experience and involvement in solving contemporary problems of society; adaptive - regulation of relationships in a rapidly changing external environment; information - access to the necessary information, its search, selection, systematization, reproduction, use; compensation - compensation for the disadvantages of previous levels of education and ensuring a balance of self-competence and current requirements for the profession; developmental - mastering new methods of action.

An andragogic approach to learning is a set of ideas that take into account the features of a purposeful process of stimulating, educating, training and improving an adult during vocational training and retraining, which integrates the experience of individual, creative, personally oriented approaches.

The subject of the modern andragogy is the following basic principles:

1. The priority of self-study. Independent activity of learners is the main type of educational work for adult learners. Independent activity means the independent organization of the process of learning by students.
2. The principle of joint activity that ensures the unity of activities of learners with those who are learning, regarding the planning, implementation, evaluation and correction of the learning process.
3. The principle of relying on the experience of the learner, according to which the experience of the learner is used as one of the learning sources.
4. Individualization of learning. According to this principle, each student, together with other cadets, creates an individualized training program that is focused on specific educational needs and learning goals and takes into account the experience, level of training, psychophysiological and cognitive characteristics the learner.
5. Systematic training. This principle implies compliance with the objectives, content, forms, methods, learning tools and evaluation of its results.
6. The context of training is aimed at defining specific, vital for the learner, goals, oriented to fulfill their social roles or to improve the personality, taking into account the conditions of professional, social and everyday activities.
7. The principle of actualization of learning outcomes. Provides immediate application of the knowledge, skills, and qualities acquired by the adult learner.
8. The principle of electivity of learning. It means giving the learner some freedom to choose goals, content, forms, methods, sources, means, terms, place of study, evaluation of learning outcomes.
9. The principle of development of educational needs. According to this principle, first, the learning outcomes are assessed by revealing the real degree of learning material and determining the amount of knowledge, without which it is impossible to achieve the goal of learning; secondly, the learning process is directed at the formation of new educational needs in the learners, which are specified after the achievement of a specific learning objective.
10. The principle of mindfulness of learning. It means awareness, comprehension of the subject of learning all the parameters of the learning process and their actions to organize its process.

Key words: andragogy, andragogic principles, adult education, continuing education, quality of education, self-education, self-development.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2020

Прийнято до друку 10.04.2019